

NDZAWULO YA VULULAMI NA NHLUVUKISO WA VUMBIWA

MANYUWALI WA XIYENGE XA 14 : NTLAKUSO WA MFIKELELO WA MAHUNGU

Hlengeletiwile hi : Hofisi ya Swandla swa Muofisiri wa Mahungu:
Riqingho: 012 357 8544 / 315 1715
Fekisi: 012 315 4837

Pfuxetiwile hi 31 Mhawuri 2016

MANYUWALI WU LULAMISIWILE KU YA HI XIYENGE XA 14 NA NAWU WO TLAKUSA MFIKELELO WA MAHUNGU, WA 2000

XIKOMBO	2
Xiyenge xa 1, 2 & 3	3
Vuxokoxoko bya vutihlanganisi bya Muofisiri wa Mahungu Swandla swa Muofisiri va Mahungu	3 4
Marhavi laya nga kona eka Ndzawulo ya Vululami & Nhluvukiso wa Vumbiwa	4
Matsalwa lawa ya kumekaka hi ku olova ku ya hi xiyenge xa 15	6
Ndlela yo fikelela matsalwa lawa ya kumekaka hi ku olova	9
Mfikelelo wa matsalwa ku ya hi xiyenge xa 14(1) (d)	9
Maendlelo yo kombela	13
Mahakelelo ya tihakelo Maendlelo yo hakela	13 14
Mindzulamiso	14
Ku nghenisa swilo swintshwa na vukona bya manyuwali	14
Tihakelo	15

XIYENGE XA 1

Nawu wo Tlakusa Mfikelelo wa Mahungu, wa 2000 (Nawu wa NO. 2 wa 2000) wu lerisa leswaku Huvo ya Mfumo yi fanele yi nyika vuxokoxoko bya matsalwa lawa ya khomiweke hi Huvo yaleyo leswaku ku kombela kwihi na kwihi ka mahungu ku ta kota ku tekeriwa enhlokweni.

VUXOKOXOKO BYA MATSALWA LAWANA YA KHOMIWEKE HI HUVO YA MFUMO BYA KUMEKA EBUKWINI LEYI VURIWAKA MANYUWALI.. MANYUWALI WU HLAMUSELA MATSALWA LAWANA YA KHOMIWEKE HI HUVO YA MFUMO. MATSALWA LAWANA YA KHOMIWEKE YA FAMBELANA NA BINDZU/MITIRHO WA XIYENGE XIN'WANA NA XIN'WANA. KU HAMBANYISA EXIKARHI KA MITIRHO/BINDZU RA XIYENGE XIN'WANA NA XIN'WANA, MATSALWA YA XIYENGE XIN'WANA NA XIN'WANA YA YA NYIKIWILE TINOMBORO HI NDLELA YO HAMBANA. TSALWA RIN'WANA NA RIN'WANA RI NA SWILERISO SWA LESWI RI TIRHISAKA XISWONA.

Handle ka matsalwa, leswi tlhelaka swi vuriwa tifayili, manyuwali wu tlhela wu va na mahungu hi tikherefu ta Nhloko ya Ndzawulo na Vaofisiri va Mahungu va Huvo ya Mfumo na vito ra xiyenge xin'wana na xin'wana eka Huvo ya Mfumo, ntirho wa xona wa nkoka na nxaxamelo wa matsalwa hinkwawo lawa ya khomiweke hi Huvo ya Mfumo.

XIYENGE XA 2

XIYENGE XA 10 XILETELO XA TIMANYUWALI HINKWATO LETI NGA EKA RIPHABLIKI RA AFRIKA DZONGA

Khomixini ya Timfanelo ta ximunhu ya Afrika Dzonga yi hangalasile xiletelo tanihi leswi swi lerisiweke hi xiyenge xa 10 xa Nawu wo Tlakusa Mfikelelo wa Mahungu. Xiletelo xi kumeka eTihofisini ta Khomixini ya Timfanelo ta Ximunhu ya Afrika Dzonga.

Xiyenge xa PAIA (Ntlakuso wa Mfikelelo wa Mahungu) eka Khomixini ya Timfanelo ta Ximunhu ya Afrika Dzonga

Ndzawulo ya Ndzavisiso na Matsalwa
Private Bag X2700
HOUGHTON
2014

Riqingho +27 11 877 3600
Webusayiti www.sahrc.org.za
imeyili PAIA@sahrc.org.za

XIYENGE XA 3

VUXOKOXOKO BYA VUTIHLANGANISI BYA MUOFISIRI WA MAHUNGU NA SWANDLA SWA NDZAWULO YA VULULAMI NA NHLUVUKISO WA VUMBIWA

MUOFISIRI WA MAHUNGU

Mulawuri-Jenerali Nkul V Madonsela
Private Bag X81
PRETORIA
0001

Riqinghoe: +27 12 406 4701/18, 012 406 4704/06
Fekisi: +27 12 406 4703
Imeyili: VusiMadonsela@justice.gov.za, bmusekwa@justice.gov.za, ckok@justice.gov.za

Nhlamuselo ya mitirho:

Ku nyika vulawuri bya ndzawulo eka Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa (DOJCD) na ku tiyisisa vukorhokeri bya nka-vuciva bya tikhasimende, bya vutihlamuleri, bya xiphurofexini na lebyi nga na vuswikoti, lebyi katsaka maendlelo ya nawu, Palamende na Mfumo.

SWANDLA SWA MUOFISIRI WA MAHUNGU:

Man Marylyn Raswiswi
Adv Witness Ndou
Man Natalie Dominique

Mfikelelo waMahungu na Mafambiselo ya Matsalwa
Private Bag X81
PRETORIA
0001

Riqingho: +27 12 357 8544, 012 315 1730/15
Imeyili: paia@justice.gov.za
Fekisi: +27 12 315 4837

Nhlamuselo ya mitirho:

Ku kondleteriwa ka ku simekiwa ka PAIA hi Tihuvo hinkwato ta Mfumo na nhlanganiso wa ku Tlakusiwa ka PAIA eka vanhu na vuleteri bya Swandla swa Vaofisiri va Mahungu hi ku simekiwa ka Nawu.

MARHAVI LAWU YA NGA KONA EKA NDZAWULO YA VULULAMI & NHLUVUKISO WA VUMBIWA

<p><u>VUKORHOKERI BYA TIKHOTO</u> Xandla xa Mulawuri-Jenerali</p>	<p>Tiyisisa vukorhokeri bya tikhoto lebyi pfunaka no kondletela ku hambanyisiwa ka mitirho ya vuavanyisi, vuchuchisi na vulawuri; xiboho xa xihatla xa nawu wa timhaka ta le mindyangwini. Endla ndzavisiso; vumba ku simekiwa ka milawu ya vumbiwa yo fana na Nawu wo Tlakusa Ndzingano na Nsivelo wa Xihlawuhlawu xo ka xi nga ri Kahle(2000) na Nawu wo Tlakusa Mafambiselo ya Vululami(2000); Tlakusa Vumbiwa na mikhuva ya byona; pfuna no sirhelela mavandla lama tiyimelaka lama seketelaka xidimokirasi xa vumbiwa ku tiyisisa vutilawuri bya wona na ku pfuna; na ku vumba, tlakusa na ku hluvukisa minongonoko hi ku seketela vululami bya vanhu na xidimokirasi lexi tekakaxiave.</p> <p>Vulawuri: Vuswikoti bya Tikhoto ta Swifundza</p> <p>Lawula nhluvukiso wa pholisi na minghenelelo/minongonoko ku seketela endlelo ra mafambiselo ya nkholuko wa milandzu; nhlelo wo ya emahlweni wa matirhelo ya tikhoto no kondletela switirateji swo nghenelela ku hunguta leswi saleleke endzhaku swa milandzu; Nyika vukorhokeri bya nseketelo wa HRP, kombisa no vonana na tihofisi leti faneleke hi mayelana na timhaka ta HR; kondletela ku olovisiwa ka maendlelo ya nawu na vugevenga; Tiyisisa nhluvukiso wa tisisiteme na nhlanganiso wa vuswikoti ekhoto (maendlelo yo rhekhoda, tivhidiyo ta tirhimandi, tisisiteme ta mafambiselo ya milandzu yo hlangana); Kondletela no pfluxeta marimba ya rixaka ya vulawuri eka vukorhokeri bya tikhoto ku antswisa matirhelo; Vumba nhlanganiso wa rixaka wa matshalatshala ya vatirhisani va vululami eka mafambiselo ya milandzu na masimekelo ya tlawa wa swilo swo sungula ; Hluvukisa mimpimo ya vukorhokeri na ku kondletela marimba ya SLA eka mafambiselo ya matirhelo ya tikhoto no landzelerisa ku landzelela swileriso eka mimpimo ya vukorhokeri; Hlanganisa vukorhokeri bya mahungu ya tikhoto na maendlelo ya nseketelo wa xiboho; Seketela vuavanyisi hi ku tirhisana na vakhumbheki va vululami</p>
--	---

<p><u>VAFAMBISI VA TIKHOTO TA LE HENHLA</u> Mufambisinkulu</p>	<p>Ku nyika vukorhokeri lebyi fikelelekaka hi mayelana na vafi na ndzhaka ya xikondzo, vuhlayisi na tithirasiti. Ntirho wa Vafambisi va Tikhoto ta le Henhla i ku endla vulanguteri eka malawulele ya ndzhaka ya vafi na xikondzo swa vanhu na minchumu ya nawu, tithirasiti na vuhlayisi no antswisa fikelela eka Nkwama wa Vuhlayisi hi vanhu lava ringaneleke ku koxa mali ku suka eka nkwama lowu.</p>
<p><u>NHLUVUKISO WA NAWU</u> Xandla xa Mulawuri-Jenerali</p>	<p>Ku endla ndzavisiso, ku lulamisa na ku tlakusa vuhundzuluxi eka Vumbiwa bya Riphabliki ra Afrika Dzonga, 1996 Ku endla ndzavisiso, ku lulamisa, na ku tlakusa milawunkulu yintshwa kumbe leyi hundzuluxiwaka, ku katsa milawutsongo, ya Ndzawulo.</p>
<p><u>VUKORHOKERI BYA VUTSUNDZUXI BYA NAWU</u> Mutsundzuxinkulu wa Mfumo hi swa Nawu</p>	<p>Nyika vukorhokeri bya nawu bya xiphurofexini, lebyi pfunaka na bya vuswikoti bya le henhla eka Mfumo, hi ku endla leswaku xiyenge xa nawu xi ya emahlweni, hluvukisa milawu na tipholisi hi vugevenga bya mali, endla leswaku mpapfarhuto wa nawu wu va wa manguva lawa no endla leswaku vukorhokeri bya nawu byi va bya le xikarhi.</p>
<p><u>MALI</u> Muofisirinkulu wa swa Timali</p>	<p>Ku nyika vukorhokeri bya nseketelo eka timhaka ta mali</p>
<p><u>VUKORHOKERI BYA VANDLA</u> Xandla xa Mulawuri-Jenerali:</p>	<p>Vulawuri: Mafambiselo yo Thola(HR)</p> <p>Nyika vukorhokeri byo thola lebyi hlamulaka. Leswi swi katsa vuleteri bya pholisi, vutsundzuxi, mpfuno wa swa vulawuri na vuleteri ku endlela ku kuma vatirhi vo tshamiseka no khutazeka va Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa.</p>
	<p>Vulawuri:Dyondzo ya Vanhu na Vuhlanganisi(PEC)</p> <p>Ku nyika vukorhokeri bya vuhlanganisi hikwalaho ka ku hangalasiwa ka mahungu na vukorhokeri bya dyondzo ya vanhu, leswi fambelanaka na Nongonoko wa Rixaka wa Vuhlanganisi no katsa nkongomelo wa rixaka." RIXAKA LERI NGA EKU TIRHENI KU KUMA VUTOMI BYO ANTSWA".</p>
<p><u>NHLUVUKISO WA VUMBIWA</u> Xandla xa Mulawuri-Jenerali</p>	<p>Vulawuri:Mafambiselo ya Maendlelo ya Mahungu(ISM) Ku tiyisisa leswaku DOJCD yi tirhisa thekinoloji yo antswa ku kuma maendlelo ya mafambiselo lawa ya pfunaka, ku tlakusa vutihlamuleri bya vanhu no tirhana na swilaveko swa mahungu na tisisiteme ta mafambiselo hi ndlela ya vuswikoti.</p> <p>Ku tiyisisa xidemikirasi xa vumbiwa, mikhuva ya xona na mafumelo etikweni hi ku yimela mfumo</p> <p>Vulawuri: Vuxaka bya Matiko ya le Handle</p> <p>Ku tirhana na vugevenga bya matiko ya le handle na timhaka ta mfumo, ku rhurhisa, timfanelo ta ximunhu ta matiko ya le handle na nawu wa ximunhu, mpfuno wa xithekiniki na marendzo dyondzo na ku nghenela tinhlangeletano ta ximfumo ematikweni ya le handle.</p>

XIYENGE XA 4

MATSALWA LAWU NDZAWULO YI NGA NA WONA, LAWU YA KUMEKAKA HI KU OLOVA

MANGHENELO

Ndzimana leyi yi tirhana na leswi nyikiwaka hi xiyenge xa 14 (1) (d) xa Nawu wo Tlakusa Mfikelelo wa Mahungu, lexi lerisaka leswaku huvo yi fanele yi nyika vuxokoxoko bya matsalwa lawu yi nga na wona ku endlela ku nyika mbuyelo eka swikombelo swa mfikelelo wa mahungu..

I swa nkoka ku tiva leswaku Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa yi avanyisiwile hi swiyenge swimbirhi leswikulu hi mayelana na mahungu/matsalwa lawu yi nga na wona:

- Marhavi lawu ya tirhaka mitirho ya nkoka-Tihofisi ta Vafambisi, Vukorhokeri bya Tikhotosw.sw.
- Marhavi lawu ya tirhaka mitirho yo seketela- HR, PEC, ISM, sw.sw.

Leswi katsiweke eka manyuwali lowu i tinhlokomhaka ta tifayili. Tifayili i switirho leswi tirhisiwaka ku hlayisa matsalwa eka Ndzawulo. Fayili yin'wana na yin'wana yi na nomboro na nhlamuselo yo koma ya matsalwa lawu ya vekiwewe efayilini na nhlokomhaka ya fayili. I swa nkoka swinene – fayili yin'wana na yin'wana yi na nomboro ya yona yi ri yoxe, masiku yo pfula na yo pfala na xileriso xa matirhiselo ya fayili yaleyo. Xileriso xa matirhiselo xi na nkoka hikuva xi hlamusela leswi swi faneleke ku humelela hi fayili endzhaku ka loko nkarhi wo karhi wu hundzile, xik. A10 yi nga vula leswaku fayili yi fanele yi rhumeriwa eNASA (Akhayivhi ya Rixaka ya Afrika Dzonga) khume ra malembe endzhaku ka siku ro pfala ekhavharini ya fayili. Hofisi ya Holobye eka Ndzawulo yi na maendlelo ya yona yi ri yoxe yo hlayisa matsalwa, lawu ya yelanaka na ya Ndzawulo.

MFIKELELO EKA MATSALWA KU YA HI XIYENGE XA 14(1) (e)

Holobye hi ku landza xiyenge xa 15 (2) u fanele a, hangalasa eka Gazete ya Mfumo xitiviso xa matsalwa lawu ya kumekaka hi ku olova.

Ndzimana yi hlamusela hi ku angarhela matsalwa lawu ya kumekaka hi ku olova. Mahungu lawu ya tlhela ya kumeka eka webusayiti ya Ndzawulo: www.justice.gov.za.

NHLAMUSELO YA SWIYENGE SWA MATSALWA LAWU YA KUMEKAKA HI KU OLOVA HI KU LANDZA XIYENGE XA 15 (1) XA NAWU WO TLAKUSA MFIKELELO WA MAHUNGU, WA 2000 (NAWU WA NO. 2 WA 2000)

1. NHLAMUSELO YA SWIYENGE SWA MATSALWA LAWU YA KUMEKAKA HI KU OLOVA LESWAKU YA KAMBERIWA HI KU LANDZA XIYENGE XA 15 (1) (a) (i)

Vukorhokeri bya Khoto

- Rhavi: Xivumbeko xa Vukorhokeri bya Tikhoto.
- Tirhekhodo ta milandzu ya le khoto leyi yingiseriweke eka khoto ya mani na mani(xik. Khoto ya Majisitarata, Khoto ya Ndzingano, Khoto ya Swikoxo Switsongo, Khoto ya le Henhla, Tikhoto to Aphila, Khoto ya Vatirhi sw.sw.)
- Fomo yo endla xikombelo xo thoriwa tanihi Mukhomixinara wo Hlambanya.
- Swilaveko swo endla xikombelo tanihi Mukhomixinara wo Hlambanya.
- Fomo yo endla xikombelo xo thoriwa tanihi Xerifi.
- Fomo ya xikombelo xo thoriwa tanihi mupimanyeti wa nkoka wa nhundzu.
- Mahungu hi ku angarhela hi Hofisi ya Gqweta ra Ndyangu.
- Mahungu hi ku angarhela hi mayelana na ku simekiwa ka Nhlengeletano ya Hague hi Swiyenge swa Mfumo swo Tlhakisa Vana eMatikweni ya le Handle
- Tinomboro ta vutihlanganisi ta Gqwetankulu ra Ndyangu na

1. NHLAMUSELO YA SWIYENGE SWA MATSALWA LAWA YA KUMEKAKA HI KU OLOVA LESWAKU YA KAMBERIWA HI KU LANDZA XIYENGE XA 15 (1) (a) (i)

tihofisintsongo ta Gqweata ra Ndyangu.

- Nawu wa Vana Nawu wa 38 wa 2005
- Swinawana swa Ndzawulo ya Vululami eka Nawu wa Vana
- Vulamuri eka Nawu wa timhaka tin'wana to Thalana Nawu wa 24 wa 1987
- Tifomo to hambanahambana leti hlawuriweke hi milawu leyi tirhisiwaka
- Mahungu hi ku angarhela hi Tikhoto ta Ndzingano na Milawu.
- Milawu hi Tikhoto ta Ndzingano.
- Tifomo leti tirhisiwaka eka Tikhoto ta Ndzingano.
- Matsalwa man'wana, swibukwana, tiburochara na swibukwana , matsalwa hi ku angarhela.
- Komiti ya Timhaka ta Mpfuxeto wa Ndzingano na matsalwa.
- Tinomboro ta vutihlanganisi na Vukorhokeri bya Tikhoto.
- Xiletelo lexi kotekaka- Mafambiselo ya khoto na milandzu ya Tikhoto ta Vugevenge ta Swifundza na Swifundzatsongo
- Nxaxamelo wa Tikhoto ta Swikoxo Switsongo leti tumbuluxiweke na vuxokoxoko bya vutihlanganisi
- Nawu wa Vanhu Lavakulu
- Swibukwana, Tiburochara, na Swibukwana hi madzolonga ya le mindyangwini
- Swibukwana, Tiburochara na Swibukwana hi madzolonga ya le mindyangwinii
- Xiletelo lexi kotekaka – Mafambiselo ya mafambelo ya tikhoto na milandzu swa Tikhoto ta Vugevenga ta Swifundzankulu na Swifundzantsongo
- **Vulawuri: Vuswikoti bya Tikhoto ta Swifundza**
- Tinomboro ta vutihlanganisi ta tikhoto ta le Hansi na na vafambisi va tikhoto
- Tinomboro ta vutihlanganisi ta Vafambisi va Tikhoto ta Swifundza
- Nxaxamelo wa Tikhoto ta Swifundza- ta Vugevenga
- Nxaxamelo wa Tikhoto ta Swifundza- ta Nawu
- Xiletelo- mafambiselo ya milandzu ya le khoto ya Tikhoto ta Swifundza na Swifundzankulu
- Tifomo ta phurofoma ta Tikhoto ta Nawu ta Swifundza
- Nxaxamelo wa tindhawu ta tikhoto laha AVR yi hangalaseriweke kona
- Nxaxamelo wa tikhoto laha tikhoto ta leswi saleleke endzhaku ti simekiweke kona
- Tifomo to hambanahambana leri hlawuriweke hi milawu leyi faneleke.
- Xibukwana xa Vumbiwa bya Afrika Dzonga (lexi nga hi tindzimi ta 11 na hi ntsalo wa mabofu)
- Mahungu hi ku angarhela ya tikhoto ta ndzingano
- Milawu hi Tikhoto ta Ndzingano
- Tifomo leti tirhisiwaka eka Khoto YA Ndzingano
- Swibukwana, tiburochara na tiphafulete hi PAJA, PAIA na PEPUDA
- Xiboho xa Tinhlengeletano ta Komiti ya Mpfuxeto wa Ndzingano
- Matsalwa lama xaxametaka Ntiyisiso wa Mintwanano ya Timfanelo ta Ximunhu leyi sayiniweke hi Khabinete na Palamende
- Tinhlamuselo to koma hi maendlelo ya ntirhisano na tihuvo ta le ndzeni to fana na UN, Nhlengeletano ya Hague, Vandla ra Matiko ya

1. NHLAMUSELO YA SWIYENGE SWA MATSALWA LAWA YA KUMEKAKA HI KU OLOVA LESWAKU YA KAMBERIWA HI KU LANDZA XIYENGE XA 15 (1) (a) (i)

le Handle ra Nhlango wa Nawu wa Phurayivhete

- Xiviko xa Tiko hi Switirho swa Timfanelo ta Ximunhu ta Matiko ya le Handle
- Mahungu hi ku Angarhela hi nhluvukiso wa Pulani ya Migingiriko ya Rixaka Ehenhla ka Xihlawuhlawu, Rivengo ra Vahlapfa, na Swin'wana leswi Yelanaka
- Pholisi hi ku Tirha na Minhlango leyi nga riki ya Mfumo
- Tipulani leti pfumeleriweke ta Mimbuyelo ya Khabinete
- Xiviko hi tiphurojeke to Hlawuleka ehansi ka Masungulo ya Timfanelo ta Ximunhu ku katsa mahungu hi ku angarhela na vuxokoxoko bya vutihlanganisi
- Tsalwa ra Pholisi hi Nhlasele wa Timhaka ta Masangu, LGBTI, HIV, na AIDS, na ku Tlhakisa Vanhu

Nhluvukiso wa Milawu

- Mahungu hi ku angarhela hi Nhluvukiso wa Milawu.
- Maendlelo ya Milawu.
- Milawu leyi tirhisiwaka hi Ndzawulo.
- Tinomboro ta Vutihlanganisi.

Dyondzo ya Vanhu na Vuhlanganisi

- Mahungu hi ku angarhela hi Dyondzo ya Vanhu na Vuhlanganisi.
- Khalendara ya swindleko.
- Tinomboro ta Vutihlanganisi.

Mafambiselo ya Mali

- Mahungu hi ku angarhela hi Vukorhokeri bya swa Mali.
- Tinomboro ta Vutihlanganisi.

Vukorhokeri bya Switsundzuxo swa Nawu

- Mahungu hi ku angarhela hi Vukorhokeri bya Switsundzuxo swa Nawu.
- Swiviko swa milawu na tixedulu ta ntirho.

Timhaka to thola

- Ku hangalasiwa ka swivandla swa mitirho eka Mfumo na le ka Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa.

1. NHLAMUSELO YA SWIYENGE SWA MATSALWA LAWA YA KUMEKAKA HI KU OLOVA LESWAKU YA KAMBERIWA HI KU LANDZA XIYENGE XA 15 (1) (a) (i)

- Tipholisi ta HR
 - Pholisi ya Ndingano wa Matholelo
 - Pholisi ya Vuxaka bya Vatirhi
 - Pholisi ya Mafambiselo ya Matirhelo
 - Pholisi ya Vanhu lava Tsoniweke
 - Pholisi ya nkarhi wo Engetela
 - Pholisi ya Mpimanyeto wa Ntirho
 - Pholisi ya HIV na AIDS
 - Pholisi ya Mitlangu na Vuhungasi
 - Pholisi yo Thola no Hlawula na Manywali wa Maendlelo
 - Pholisi ya Ntholo wo Khomela
 - Khodi ya Maamabalelo
 - Ntiyisiso wo herisa ntirho
 - Pholisi ya Rihanyu na Ntsako wa Vatirhi
- Pholisi ya Nchaviso hi swa Masangu
- Livhi
- Khodi ya Matikhomelo
- Pholisi yo Pfuna hi swa Dyondzo
- Pholisi ya Ntshamisekiso

Vafambisi va Tikhoto ta le Henhla

- Tifomo (Ndzhaka ya Vafi, Nxaviso wo hakelela xikweleti, Tithirasiti, Vafambisi na tifomo ta Nkwama wa Vahlayisi)
- Maphephahungu/swiviko.
- Swibukwana.
- Phephahungu ra Mufambisi
- Phothali ya Webe - ICMS –

Mafambiselo ya Maendlelo ya Mahungu

- Mitlawa ya varhangeri va mavandla.
- Phephahungu ra mavarivari.
- Xiviko xo hlawuleka xa timhaka ta Matholelo.
- Nkatsakanyo wa Nhlokomhaka.
- Rito ra Hina.
- Ndlela ya Rixaka yo Sivela Vugevenga.

Vuxaka bya Nawu na Matiko ya le Handle

- Tinhlengeletano ta matiko ya le handle leti lawuriwaka hi Ndzawulo
- Swiviko swa tiko hi switirho swa timfanelo ta ximunhu ta matiko ya le handle laha Ndzawulo yi nga mulawuri wa le Xikarhi

2. NHLAMUSELO YA SWIYENGE SWA MATSALWA LAWA YA KUMEKAKA LESWAKU YA XAVIWA KU YA HI XIYENGE XA 15(1)(a)(ii)

(a) Nxaxamelo wa matsalwa laha henhla

(a) Matsalwa ya nga kumiwa hi ku komberiwa hi ku tsala ya kongomisiwa eka Xandla xa Muofisiri wa Mahungu Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa; Private Bag X81; Pretoria; 0001, (nomboro ya fekisi 012 315 4837; imeyili paia@justice.gov.za) na hi ku hakela mali yo ringana R20-00.

1. NHLAMUSELO YA SWIYENGE SWA MATSALWA LAWA YA KUMEKAKA HI KU OLOVA LESWAKU YA KAMBERIWA HI KU LANDZA XIYENGE XA 15 (1) (a) (i)	
3. NHLAMUSELO YA SWIYENGE SWA MATSALWA LAWA YA KUMEKAKA LESWAKU KU ENDLIWA KOPI YO FANA NA YONA KU YA HI XIYENGE XA 15(1)(a)(ii)	
(a) Nxaxamelo wa matsalwa laha henhla	(a) Matsalwa ya nga komberiwa hi ku tsala ya kongomisiwa eka Xandla xa Muofisiri wa Mahungu, Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso Vumbiwa; Private Bag X81; Pretoria; 0001, (nomboro ya fekisi 012 3154837) imeyili paia@justice.gov.za) naswona na hi ku hakeriwa ka hakelo leyi vuriweke eka nchumu wa 2 wa Xiphemu xa II xa Annexure" ya A ya swinawana leswi fambelanaka na Ntlakuso wa Mfikelelo wa Mahungua.
4. NHLAMUSELO YA XIYENGE XA MATSALWA LAWA YA KUMEKAKA MAHALA KU YA HI XIYENGE XA 15(1)(a)(iii)	
(a) Nxaxamelo wa matsalwa lawa ya nga laha henhla	(a) Matsalwa ya nga kumiwa hi ku komberiwa hi ku tsala ya kongomisiwa eka Xandla xa Muofisiri wa Mahungu, Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa; Private Bag X81; Pretoria; 0001, nomboro ya fekisi 012 315 4837; imeyili paia@justice.gov.za .

NDLELA YO FIKELELA MATSALWA LAWANA YA KUMEKAKA HI KU OLOVA

Xiyenge xa 15 xa Nawu wo Tlakusa Mfikelelo wa Mahungu xi lerisa leswaku Ndzawulo yi fanele yi hangalasa eka Gazete ya Mfumo xedulu (nxaxamelo) wa matsalwa lawa ya kumekaka hi ku olova eka Ndzawulo. Ku kombela matsalwa lawa a hi kwalaho ka ku tata Fomo ya A leyi hlawuriweke leyi tirhisiwaka ku kombela mahungu. Ku hava hakelo yo kombela leyi hakeriwaka ya matsalwa lawa. Tihakelo ti hakeriwa ntsena loko ku lava ku endliwa tikopi ta tsalwa, ku nga landzeleriwi leswaku tsalwa ri hi xivumbeko xa "hard copy", disiki yo katsakatsana, sitifi, rhekhodo ya khasete, sw.sw.

Eka xiyimo xa matsalwa lawa se ya vekiweke eka Akhayivhi ya Rixaka ya Afrika Dzonga, matsalwa ya ta kumeka hi ku landzelela milawu layi faneleke ya matsalwa yalawo:

- Nawu wo Tlakusa Mfikelelo wa Mahungu, wa 2000 (Nawu wa No. 2 wa 2000)
- Nawu wo Sirhelela Mahungu, wa 1982 (Nawu wa No. 84 wa 1982)
- Nawu wa Akhayivhi ya Rixaka na Matsalwa ya Afrika Dzonga, wa 1996 (Nawu wa No. 43 wa 1996)

XIYENGE XA 5

MFIKELELO EKA MATSALWA HI KU YA HI XIYENGE XA 14(1) (d)

Matsalwa eka Ndzawulo ya hlayisiwa hi ku vekela rhekhodo efayilini. Matsalwa hinkwawo ya nyikiwa mavito naswona emahlweni ka vito ra tsalwa ku na nomboro, leyi ku nga nomboro ya fayili. Ku hlamusela – loko munhu a lava ku fikelela matsalwa eka Ndzawulo hi mayelana na Ndzawulo tanihi vandla, nomboro ya fayili leyikulu ku ta va 1 naswona ku suka kolaho ku ya emahlweni.

1. MATSALWA YA MAVANDLA

Tindhawu leti angarheriwaka hi matsalwa: mahungu ya fambelana na swiyenge hinkwaswo swa ndzawulo ku katsa swiyenge swa vanhu, leswi nga riki eka Ndzawulo, swa matsalwa ya Ndzawulo, leswi katsaka tikhoto, vulawuri bya vuchuchisi na hofisi ya vun'winyi. Timhaka leti kumekaka etifayilini leti ti katsa timhaka ta tipholisi, magoza ya vuhlayiseki lawa ya yenlanaka na hinkwaswo ku nga nhundzu ya vanhu na ya xivumbeko xa swiyenge swa Ndzawulo, nhlaysi wa mahungu ya vuhlayiseki na pholisi ya vuhlanganisi ya le ndzeni na le handle.

Matsalwa ya swiyenge swin'wana swa mfumo na tindzawulo- mahungu laya kumekaka ya katsa pholisi hi leswi nga laha henhla.

Magoza ya vuhlayiseki

Leswi swi katsa vuhlayiseki bya miako na vatirhi, vakulukumba, Holoby, marhisiti ya Tindzawulo tin'wana na timhaka leti nga hlamuseriwangiku hi ku kongomisa.

2 VUTSHAMO

Tifayili leti ti hlamusela pholisi ya vutshamo bya hofisi bya ximfumo, vutshamo bya ximfumo, leswi nga ta katsa tikhoto, vuhlayiseki bya miako ya tikhoto, ku lunghisa, vutshamo bya vatirhi vo hundziseriwa na minongonoko leyi nga kona yo aka kambe yi nga katsi swikimi swa tindlu ta vatirhela mfumo.

3 SWIHLAYISELO, SWINGOLONGONDZWANA NA SWIBUKWANA

Tifayili/matsalwa lawa ya fambelanaka na miako ya ximfumo na tihofisi, vufambisi, leswi katsaka pholisi yo xava leyi nga kona. Leswi swi katsa tipholisi ta mphakelo, vulawuri, ku cukumetiwa ka swingolongondzwana swo tirha hi swona, switsalo na minchumu yo pirinta, swibukwana leswi katsaka swiviko swa nawu, switirhisiwa swa layiburari, nhlaysi wa tibuku ta layiburari, mphutselo na thyaka, mekhenayizexini na mapuroseselo ya datara, makumelo ya fanichara na ku fita.

4 VUHLANGANISI

Tifayili leti/matsalwa ti tirhana na tipholisi ta switirho swa vutihlanganisi, vukorhokeri bya tiposo na bya vutleketli, ku xava, ku tirhisa na timhaka leti yelanaka.

5 MALI

Tifayili/matsalwa leswi fambelanaka na pholisi ya swa xibalo xa Ndzawulo leswi fambelanaka na swivumbeko swa swiboho, mali leyi nyikiweke ndzawulo hi palamende, vulawuri bya swa mali, nhlengeleto wa swikweleti, mali leyi nga ha koteki ku kumeka, marhisiti na tihakelo to hambanahambana, Swinawana swa Nawu wa Mafambisele ya Timali ta Mfumo. Tifayili ti na mahungu ya ndzawulo ya vululami hi mali leyi yi nyikiweke hi Palamende na akhawunti yo diphozita ya ndzawulo ya vululami.

6 VATIRHI

Mintsalelano hi mayelana na vatrhi hi un'we un'we ku ta tirhaniwa na swona eka tifayili ta xirho xin'wana na xin'wana xa vatrhi. Tifayili tin'wana i ta mintsalelano hi ku angarhela hi tinhlokomhaka leti nyikiweke mavito. Khodi ya vatrhi ku tirhaniwa na yona eka maavelo ya 7/2. Maavelo ya 6/24 ya tirhana na Khomixini ya va Majisitarata na vaavanyisi va Khoto ya Nkoxo Misava.

Hambileswi vuavanyisi byin'wana eka Ndzawulo byi tiyimelaka byi ri byoxe naswona tanihi leswi swi hlamuseriweke laha henhla swi ta va na manyuwali wa le tlhelo, Hofisi ya Rixaka ya ha khoma matsalwa no kondletela switshembhisano, tihakelo naswona timhaka teto ti ta vonaka tanihi matsalwa lawa ya khomiweke hi Ndzawulo.

Tifayili leti ti na tirhekodo ta vatrhi, swiyimo swa vona swa mitirho, mpimanyeto wa vatrhi, vuleteri, mintlakuso, miholo na swipfuno, masagwata, milawu leyi fambelanaka na vutshamo bya vatrhi, yunifomo na khodi ya maambalelo, Timhaka ta mimpopelo ya vatrhi, swivumbeko swa nhlengelo swa mimpopelo, swivumbeko swo boha mhaka ya minkwetlembetano na maendlelo, mintsariso no va swiphemu swa tihuvo tin'wana, vuhungasi na swakudya, tipholisi to paka na ta tigaraji.

Tifayili leti ti tlhela ti katsa vatrhi eka tikhomixini na le ka tikhoto, tipholisi hi ndzingano wa matholelo na ndzingano wa rimbewu.

7 MAFAMBISELO, VULAWURI NA VUKORHOKERI

Tifayili ta mafambisele ti na matsalwa ya vukorhokeri bya Palamende, swileriso hi Holobye na nhloko ya vulawuri, mpimanyeto wa vukorhokeri hi Ndzawulo, vulawuri bya matsalwa, ku thoriwa ka vatrhi, tinhlayonhlayo, swibukwana swa mfumo, swilawuri, nongonoko wo pfuna vatrhi, tendzo na ku fambafamba ka swirho swa Khabinete, vukorhokeri bya tilayiburari, xiyimo na tinhlokomhaka, vukorhokeri byo pfuna lava lavaka ku pfuniwa, ntirhisano wa vanhu na timhaka ta tindzimi.

8 NKUNGUHATO WA NAWU

Timhaka leti fambelanaka na Nawu wa Ntolovelo, Nawu wa Ximfumo, Nawu wa Vudyandzhaka byo pfumala wili, Nawu wa Matiko ya le handle na milandzu leyi bohiweke hi timhaka leti nga laha henhla.

9 MAFAMBISELO YA NAWU NA MAENDLELO

Tikhomixini, mavonelo ya nawu, vuyimeri bya nawu, milawu ya bodo, ntirho wo tiyiyisa matsalwa, "venia aetatis" mafambisele ya tikhoto, vukorhokeri byo seketela vuchuchisi, mafambisele ya vugevenga na vanhu lava khomiweke, beyili, swigwevo, vumbhoni, ku aphila, mimpfuxeto na timhaka leti fambelanaka.

10 TIMHAKA TA VUKAMBA TINKOTA BYA LE NDZENI

Swiviko, tipholisi na minongonoko leswi nga ehansi ka vuavanyisi/xiphemu xa vunkota chati ya vunkota bya le ndzeni, xiviko xa phurofayili, nete ya vuhlayiseki, manyuwali ya dyondzo, tiwekixopo ta nkombiso wa bindzu ra risiki, xiviko xa Gqweta xo hlawuleka xa 31 Nyenyankulu 1998, swiviko swo hambanahambana, Xiviko lexikulu xa mafambisele ya vandla, switatimente swa mali swa lembe, swiviko swa lembe, matsalwa ya nkunguhato wa mpimanyeto.

11 TINHLAYONHLAYO

12 TIKONTIRAKA

Matsalwa lawa ya nga fambelaniki na ntirho wa nkoka wa Ndzawulo.

13 VUHLAYISEKI BYA TIKO NA BYA VAAKI

Tifayili leti ti katsa timhaka leti fambelanaka na mavuthu ya vuhlayiseki, switlhavatlhavani na ndhawu yo hlayisela switlhavatlhavani.

14 TIMHAKA TA VANHU NA VAAKI

Vanhu na vuxokoxoko bya munhu, minhlawulo, ku velekiwa, vukati na rifu, mafambiselo ya ndzhaka ya vafi, nsirhelelo wa swiharhi na nhlaysi wa ntumbuluko, timhaka ta vuvekisi bya rixaka, vuhungasi, mitlangu na vuhungasi, swibukwana swa mfumo, timhaka ta sayense, maavelo ya mitlawa, Nongonoko wo Aka hi Vuntshwa na Nhluvukiso.

15 VUHLAYISEKI BYA VANHU

Minchumu yo pfuna, vuhlayiseki bya vana, nhlaysi, timhaka ta rihanyu, vuvabyi bya miehleketi, ku hambuka eka timhaka ta mahanyelo, nsimeko na mafambiselo ya minhlangano na mavandla.

16 MAFAMBAFAMBELO ENDHAWINI NA VULAWURI BYA VUTSHAMO

Makhomelo no mphango wa Bangi ya Misava, ntsariso wa vunwini, vuhlapfa na nrhurho, vuakatiko na ku nyika vuakatiko eka vanhu va matiko ya le handle, ku ttherisela eka rikwavo, tiphasiphoto, mimpfumelelo na timhaka leti yelanaka, komiti ya vutsundzuxi hi timhaka leti pfumalaka xihlawuhlawu.

17 TINDLU TA MFUMO

Tindlu ta rixaka, magoza yo lawula rhente.

18 VUHLANGANISI BYA VANHU

19 VURIMI NA SWA TINHLAMPFI

20 MABINDZU, MITIRHO, SWICELWA NA TIMINERALI

21 VATIRHI

22 DYONDZO

23 MFUWO

Tipholisi leti hetisisiweke, switirateji na minongonoko hi:

- Nhluvukiso wo thola na Mafambiselo ya Khoto
- Hi vavasati na vana
- Hi nawu na mpfampfarhuto

SWIBUKWANA SWIN'WANA

- Gondzo ro yisa eka vululami lebyi pfunaka
- Cinco wa endlelo ra vululami
- Desika ra switsundzuxo swa vaakatiko
- Xiletelo xa vudyoho bya masangu
- Xitatimente xa pholisi ya rimbewu
- Mpfampfarhuto wa chati ya tikhasimende ya vatirhisi va khoto
- Xiyenge xa Vuchuchisi bya Tiko
- Nsimeko wa matsalwa ya Swiyenge swo hlawuleka
- Nongonoko wa timfanelo ta ximunhu
- Endlelo ra vululami leri hlanganisiweke

- Endlelo ra Vululami ra Xitironiki
- Matsalwa lawa ya nga na matimba yo simeka ya tikhoto na Khoto ya Vumbiwa
- Kholeji ya Vululami
- Hofisi ya Gqweta ra Ndyangu
- Xipfuno xa Nawu SA
- Hofisi ya Musirhelela Vaakatiko
- Khomixini ya Ndzingano wa Rimbewu
- Khomixini ya Ntiyiso na Ndzivalelano
- Hofisi ya Mufambisinkulu – mpimanyeto wa tihofisi ta vanhu
- Mahungu hi vukorhokeri bya Maqqweta ya mindyangu

MATSALWA LAWА YA HLAYISIWAKA HI HOFISI YA HOLOBYE

1. TIMHAKA TA LE MINDYANGWINI

1/P	PHOLISI
1/1	VUTSHAMO
1/1/2	TIHOFISI
1/1/3	VUTSHAMO BYA XIMFUMO
1/ 2	MPHAKELO NA VUKORHOKERI
1/3	TENDZO NA VUTLEKETLI
1/ 4	MALULAMISELO YA VUTSHAMO
1/5	VUHLANGANISI
1/6	TIKHOMFERENSE TA MAHUNGU, KU HUMESIWA KA MAHUNGU NA SWITATIMENTE
1/7	MAFAMBISELO YA TIHOFISI

2 TIMHAKA TA PALAMENDE, KHABINETE NA TIKOMITI

2/1	PALAMENDE
2/2	KHABINETE
2/3	TIKOMITI TA KHABINETE

Leswi swi katsa xiyenge xa vanhu, xiyenge xa ikhonomi, vuvakisi na mitirho, vuxaka bya matiko ya le handle, ku rhula na vuhlayiseki, vululami, ku sivela vugevenga na tlawa wa vuhlayiseki, mafumelo na mafambisele.

3 TIMHAKA TA NDZAWULO

3/1	HOFISI YA RIXAKA
3/2	TIHOFISI TA SWIFUNDZANKULU
3/3	KHOTO YA VUMBIWA
3/4	KHOTONKULU YO APHILA
3/5	TIKHOTO TA LE HENHLA
3/6	KU THORIWA KA VAAVANYISI
3/7	TIKHOTO TA SWIFUNDZA
3/8	TIKHOTO TA MAJISITARATA
3/9	TIKHOTO TA MINDYANGU
3/10	TIKHOTO TA VATIRHI
3/11	TIKHOTO TO KOXA MISAVA
3/12	TOKHOTOTSONGO TA SWIKOXO
3/13	TIKHOTO TA MINHLAWULO
3/14	VARHIJISITARA
3/15	VAFAMBISI
3/16	MULAWURI WA VUCHUCHISI BYA TIKO
3/17	MULAWURI WA MATIRHELO YO HLAWULEKA
3/18	VULAWURI BYO LAVISISA
3/19	MULAWURI WA VUCHUCHISI BYA MFUMO
3/20	VACHUCHISI VA TIKO
3/21	MAGQWETA YA MFUMO
3/22	MAGQWETA YA MINDYANGU
3/23	MAGQWETA
3/24	MAGQWETA

3/25	YIN'WANA MINTHOLO YA XIMFUMO, KU THORIWA NA KU LAWURIWA KA TIXERIFI, VAPIMANYETI, VULULAMI BYA KU RHULA, VAKHOMIXINARA VO HLAMBANYA
3/26	MAVANDLA YA XIMFUMO xik. KHOMIXINI YO ANTSWISA MILAWU YA AFRIKA DZONGA sw.sw..
3/27	MAENDLELO YA NAWU EHENHLA KA MFUMO
3/28	KU TLHERISELA EKA RIKWAVO
3/29	MILAWU
3/30	TIMHAKA TA VUGEVENGA
3/31	TIMHAKA TA VAAKI
3/32	TENDZO TA LE MATIKWENI YA LE HANDLE
3/33	TIMFANELO TA XIMUNHU
3/34	VUXAKA BYA MATIKO YA LE HANDLE
3/35	TIFORAMU TA MFUMO
3/36	TIMHAKA LETI HUNDZISERIWEKE EKA/KUMIWEKE EKA MAVANDLA MAN'WANA

4 TIMHAKA TA POLITIKI TA VANDLA

5 TIMHAKA TA XIHUNDLA TA HOLOBYE

Leswi swi katsa masagwati yo xixima, vuxirho bya minhlangano, timhaka ta vanhu, vuamukelo na timhaka ta mabindzu.

XIYENGE XA 6

MAENDLELO YO KOMBELA

Swikombelo hi riqingho

Swikombelo leswi nga riki swa ximfumo (swa riqingho) a swi arisiwi hi Nawu. Swikombelo leswi endliweke eka Muofisiri wa Mahungu/Xandla xa Muofisiri wa Mahungu hi nomboro ya riqingho leyi nyikiweke eka manyuwali lowu swi ta tekeriwa enhlokweni handle ka loko Muofisiri wa Mahungu/Xandla xa Muofisiri wa Mahungu a kombisa leswaku vukona bya Nawu byi fanele byi tirhisiwa- eka xiyimo lexi, Fomo ya A yi fanele yi tatiwa.

Mfikelelo wo tinyiketela

Mahungu lawa ya kumekaka hi ku olova ya fenele ya endliwa leswaku ya va kona ku nga ha va etihofisini ta Ndzawulo kumbe hi ndlela kumbe xivumbeko lexi ya komberiweke hi xona, loko leswi swi ringanerile no koteka. Ndlela yo fikelela yi fanele yi katsa: ku hlaya no kopa minchumu loko swi laveka naswona hi hakelo leyi nyikiweke eka tikhopi.

Mfikelelo eka swo voniwa, minchumu yo tiiwa no voniwa leyi nga na ntsariso, ku dampa na/kumbe switirhisiwa swo kopa swa kumeka loko swi laveka.

Xiyenge xa 14(1) (d) xi lava leswaku

- Mukomberi u fanele a tata fomo yo fana na leyi kandziyisiweke eka Gazete ya Mfumo (Govt. Xitiviso xa R187 – 15 Nyenyankulu 2002 – Fomo ya A).
- Mukomberi u fanele a kombisa xivumbeko kumbe ndlela ya mfikelelo leyi a yi lavaka tanihi leswi swi hlamuseriwaka hi xiyenge xa 29.
- Ndzawulo yi ta ringeta ku nyika mfikelelo hi xivumbeko lexi ku komberiwaka hi xona handle ka loko leswi swi ta kavanyeta ku fambisiwa kahle ka Ndzawulo.
- Loko ku nyikwa mfikelelo Ndzawulo yi ta anakanya ku hlayisiwa ka minchumu, ku tlula nawu wa mpumelelo wa ntsariso na hakelo tanihi leswi yi hlawuriweke yi ta hakeriwa ku nga se purosisiwa xikombelo na loko mfikelelo wu nga se nyikiwa.
- Mukomberi loyi a yimelaka un'wana u fanele a nyika vuxokoxoko bya xiyimo lexi a xi tirhaka.
- Mukomberi loyi a nga koteku ku hlaya kumbe tsala a nga nyika xikombelo hi nomu naswona Muofisiri wa Mahungu/Xandla xa Muofisiri wa Mahungu wa boheleriwa ku pfuna mukomberi yaloye.

XIYENGE XA 7

MAHAKELELO YA TIHAKELO KU YA HI NAWU

"Mukomberi wa mahungu ya munhu"

Un'wana na un'wana loyi a lavaka mahungu hi mayelana na yena u vuriwa mukomberi wa mahungu ya vuxokoxoko bya munhu naswona wa ntshunxiwa eka ku hakela hakelo yo kombela .

"Mukomberi"

Hakelo yo kombela leyi hakeriwaka eka huvo yihi na yihi ya mfumo i R35-00 tanihi leswi swi hlamuseriweke hi Swinawana swa Nawu. Hi ku ngetelela loko tikhopi tihi na tihi kumbe matsalwa swi komberiwa, sweswo swi ta chajiwa ku ya hi xivumbeko xa hakelo tanihi leswi xi hlamuseriweke hi Swinawana naswona Muofisiri wa Mahungu/Xandla xa Muofisiri wa Mahungu a nga chaja nkarhi lowu tirhisiweke loko ku purosisiwa xikombelo.

XIYENGE XA 8

MAENDLELO YA MAHAKELELO

Tihakelo hinkwato ti ta endliwa hi khexe leyi hakeriwaka eka Khoto yihi na yihi ya Majisitarata na/kumbe Hofisi ya Xifundza kumbe hi ku diphozita eka akhawunti ya bangi ya Ndzawulo.

Vuxokoxoko byo banka bya Ndzawulo byi hi ndlela leyi landzelaka:

Standard Bank

Nomboro ya akhawunti: 010147136

Khodi ya rhavi: 010045

Muxaka wa akhawunti: Akhawunti yo Diphozita mali leyi nyikiwaka hi Palamende ya Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa

Rheferense: 7/6/9 Xivongo na Minsungulavito swa Mukomberi (Muendli wa xikombelo)

SWA NKOKA: Ku hava xikombelo lexi nga ta purosisiwa handle ka loko hakelo yo kambela laha swi faneleke yi hakeriwile – xiyenge xa 22(1) xa Nawu.

XIYENGE XA 9

MINDZULAMISO LEYI NGA KONA LOKO SWILERISO SWA NAWU SWI NGA LANDZELERIWI

Nawu wu hlamusela maendlelo ya aphili ya le ndzeni hi ku ya hi swiyenge swa 74 na 75. Holobye i mulawuri loyi a faneleke ku langutisisa hi vuntshwa xiboho xihhi na xihhi lexi tekiweke hi ku aphila.

Tihelo leri tshikeleriweke ra ha ri na nkarhi wo vonana na tikhoto loko ri nga eneriseki hi xiboho xa vulawuri lebyi faneleke.

XIYENGE XA 10

KU NGHENISA SWILO SWINTSHWA EKA MANYUWALI NA LAHA WU KUMEKAKA KONA

Manyuwali wu ta ngenisiwa swilo swintshwa ku nga se hela tin'hweti ta khumembirhi endzhaku ka loko ku hangalasiwile manyuwali lowu wo sungula.

Manyuwali wa Ndzawulo ya Vululami na Nhluvukiso wa Vumbiwa ku ya hi xiyenge xa 14 xa Nawu wo Tlakusa Mfikelelo wa Mahungu, wa 2000 (Nawu wa no. 2 wa 2000) wu hangalasiwa hi tindzimi hinkwato ta khumen'we ta ximfumo.

XIYENGE XA 11

VUKONA BYA MANYUWALI

Manyuwali wu ta va kona etindhawini leti hlawuriweke hi Nawu wo Hlayisa Timhaka ta Milawu, na le tihofosini ta Khomixini ya Afrika Dzonga ya Timfanelo ta Ximunhu tanihi leswi swi vekiweke eka XIYENGE XA 3 laha henhla.

TIHAKELO TA MATSALWA YA TIHUVU TA MFUMO TANIHI LESWI SWI LERISIWEKE HI SWINAWANA SWA SWESWI EKA NAWU

Hakelo ya kopi, leyi vuriwaka eka xiyenge xa 15(3) xa Nawu, yi hi ndlela leyi landzelaka

- (a) Eka khopi yin'wana na yin'wana leyi fotokhopiweke ya sayizi ya peheji ya A4 kumbe xiphemu xa kona 0-60
- (b) Eka kopi yin'wana na yin'wana leyi kandziyisiweke ya sayizi ya pheji ya A4 kumbe xiphemu xa kona 0-40
- (c) Leyi khomiweke eka khomputara kumbe hi xitironiki kumbe hi xivumbeko xo hlayiwa hi muchini kopi leyi nga muxaka wo hlayiwa hi khomputara eka -
(i)	disiki ya sitifi	5-00	
(ii)	disiki yo katsakatsana		40-00
- (d) (i) Ntsariso wa swifaniso swo voniwa swa Sayizi ya A4-size kumbe xiphemu xa kona 22-00
- (ii) Kopi ya swifaniso swo voniwa 60-00
- (e) (i) Ntsariso wa rhokhodo yo yingiseriwa ya Sayizi ya pheji ya A4-kumbe xiphemu xa kona 12-00
- (ii) Kopi ya rhekhodo yo yingiseriwa 17-00

Hakelo yo kombela leyi hakeriwaka hi mukomberi un'wana na un'wana, ku nga ri mokomberi wa wa mahungu ya vuxokoxoko bya munhu loyi a vuriwaka eka xiyenge xa 22(1) xa Nawu, 35-00

Hakelo ya mfikelelo leyi hakeriwaka hi mukomberi loyi a vuriwaka eka xiyenge xa 22(7) xa Nawu, handle ka loko a ntshunxiwile ehansi ka xiyenge xa 22(8) xa Nawu yi hi ndlela leyi landzelaka:

- (a) Eka khopi yin'wana na yin'wana leyi fotokhopiweke ya sayizi ya peheji ya A4 kumbe xiphemu xa kona 0-60
- (b) Eka kopi yin'wana na yin'wana leyi kandziyisiweke ya sayizi ya pheji ya A4 kumbe xiphemu xa kona 0-40
- hi khomputara kumbe hi xivumbeko xa xitironiki kumbe xo hlayiwa hi muchini
(i)	disiki ya sitifi	5-00	
(ii)	disiki yo katsakatsana		40-00
- (c) (i) Ntsariso wa swifaniso swo voniwa, swa Sayizi ya pheji ya A4-kumbe xiphemu xa kona 22-00
- (ii) Khopi ya swifaniso swo voniwa 60-00
- (d) (i) Ntsariso wa rhekhodo yo yingiseriwa, wa sayizi ya pheji ya A-4 kumbe xiphemu xa kona 12-00
- (ii) Kopi ya rhekhodo yo yingiseriwa 17-00

Ku lava tsalwa leswaku ri ta paluxiwa , R 15- 00 awara yin'wana na yin'wana kumbe xiphemu xa awara, ku nga katsiwi awara yo sungula, leyi lavekaka eka ku lava koloko.

Hakelo ya xiviri yo posa ya hakeriwa loko kopi ya tsalwa yi fanele yi rhumeriwa mukomberi.

Hi xikongomelo xa xiyenge xa 22(2) xa Nawu, leswi landzelaka swa tirhisiwa:

- (a) tiawara ta tsevu tanihi tiawara to hundzisiwa ku nga se hakeriwa diphoziti; naswona
- (b) n'we xa nharhu xa hakelo ya mfikelelo yi hakeriwa tanihi diphoziti hi mukomberi.

Muxaka wo kombela

Xikombelo xa mfikelelo wa tsalwa, tanihi leswi swi hlamuseriweke eka xiyenge xa 53(1) xa Nawu, xi fanele xi endliwa hi xivumbeko xa Fomo ya A ya "annexure"